

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA HỌC

TÁC ĐỘNG CỦA TRUYỆN TRANH NHẬT BẢN TỚI TRẺ
EM

(QUA KHẢO SÁT MỘT SỐ TRƯỜNG HỌC Ở HÀ NỘI)

SINH VIÊN THỰC HIỆN: NGUYỄN THỊ HÂN
NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: TS. LÊ THỊ CÚC

HÀ NỘI, 2015

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thiện được đề tài khóa luận, tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành nhất tới tiến sĩ Lê Thị Cúc – Giảng viên khoa Văn hóa học, trường Đại học Văn Hóa Hà Nội. Cô là người đã trực tiếp dẫn dắt, định hướng cho tôi trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

Xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu và các học sinh các trường học THPT Việt Đức (Lý Thường Kiệt – Hoàn Kiếm – Hà Nội), THCS Lý Thường Kiệt (Nguyễn Khuyến – Đống Đa – Hà Nội), trường tiểu học Cát Linh (Cát Linh – Đống Đa – Hà Nội) đã tạo điều kiện thuận lợi, giúp đỡ tôi trong quá trình khảo sát, thu thập thông tin liên quan đến đề tài.

Xin gửi lời cảm ơn tới gia đình, bạn bè đã luôn ủng hộ và giúp đỡ tôi để tôi có thể hoàn thiện đề tài này.

Xin trân trọng cảm ơn!

Hà Nội, ngày 3 tháng 5 năm 2015

Sinh viên

Nguyễn Thị Hân

DANH MỤC BẢNG CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
NXB	Nhà xuất bản
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông
PGS.TS	Phó giáo sư tiến sĩ

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN

DANH MỤC BẢNG CHỮ VIẾT TẮT	2
DANH MỤC CÁC BẢNG	5
MỞ ĐẦU	6
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CHUNG VỀ TRUYỆN TRANH VÀ KHÁI QUÁT TRUYỆN TRANH NHẬT BẢN.....	13
1.1. Những vấn đề lý luận chung về truyện tranh.....	13
1.1.1. Một số khái niệm.....	13
1.1.2. Đặc điểm và vai trò của truyện tranh	16
1.2. Khái quát về truyện tranh Nhật Bản	19
1.2.1. Khái quát về ngành công nghiệp truyện tranh Nhật Bản.....	19
1.2.2. Ảnh hưởng của truyện tranh Nhật Bản trên thị trường quốc tế	21
1.3. Thực trạng xuất bản và tiêu thụ truyện tranh Nhật Bản trên địa bàn Hà Nội hiện nay.....	23
1.3.1. Thực trạng xuất bản truyện tranh Nhật Bản trên địa bàn Hà Nội.	23
1.3.2. Thực trạng tiêu thụ truyện tranh Nhật Bản trên địa bàn Hà Nội ..	24
Tiểu kết chương 1.....	26
Chương 2: THỰC TRẠNG SỬ DỤNG VÀ ẢNH HƯỞNG CỦA TRUYỆN TRANH NHẬT BẢN TỚI TRẺ EM Ở HÀ NỘI HIỆN NAY	27
2.1. Thực trạng sử dụng truyện tranh của trẻ em trên địa bàn Hà Nội hiện nay	27
2.1.1. Tần suất đọc truyện tranh	27
2.1.2. Kinh phí để phục vụ cho nhu cầu đọc truyện tranh	28
2.1.3. Địa điểm đọc truyện tranh.....	30
2.1.4. Hình thức đọc truyện tranh	31
2.2. Ảnh hưởng của truyện tranh đối với sự phát triển của trẻ em	33

2.1.1. Ảnh hưởng tới việc hình thành nhân cách	33
2.2.2. Ảnh hưởng tới ngôn ngữ, hành vi, sở thích	36
2.2.3. Ảnh hưởng tới thẩm mỹ, nghệ thuật	43
2.2.4. Ảnh hưởng tới sự hình thành nhận thức giới tính.....	46
Tiểu kết chương 2.....	49
Chương 3: NHẬN ĐỊNH VÀ GIẢI PHÁP ĐỐI VỚI NHỮNG TÁC ĐỘNG TỪ TRUYỆN TRANH NHẬT BẢN TỚI TRẺ EM HÀ NỘI HIỆN NAY.....	51
3.1. Những tác động của truyện tranh Nhật Bản đối với trẻ em Hà Nội hiện nay	51
3.1.1. Tác động tích cực	51
3.1.2. Tác động tiêu cực	52
3.2. Nguyên nhân phát triển xu hướng đọc truyện tranh Nhật Bản của trẻ em hiện nay	54
3.2.1. Nguyên nhân khách quan.....	54
3.2.2. Nguyên nhân chủ quan	55
3.3. Một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả và hạn chế những tác động tiêu cực của truyện tranh đối với trẻ em hiện nay.....	56
3.3.1. Đối với các cơ quan quản lí	56
3.3.2. Đối với các nhà xuất bản.....	57
3.3.3. Đối với gia đình và nhà trường	58
3.3.4. Đối với trẻ em	59
Tiểu kết chương 3	60
KẾT LUẬN.....	61
TÀI LIỆU THAM KHẢO	63
PHỤ LỤC.....	Error! Bookmark not defined.

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Trẻ em được coi là giai đoạn đầu tiên của cuộc đời con người, giai đoạn chuẩn bị cho những phẩm chất và năng lực cần thiết để tham gia lao động xã hội sau này. Đây là giai đoạn hình thành nhân cách cho trẻ, hình thành những nhu cầu, sở thích cá nhân, những suy nghĩ tuổi mới lớn và cảm nhận thức giới tính dưới tác động từ môi trường tiếp xúc hàng ngày của trẻ. Việc tạo dựng những thói quen tốt, lành mạnh phù hợp với độ tuổi của trẻ sẽ tác động tích cực tới sự phát triển toàn diện của trẻ sau này. Một trong những thói quen có ảnh hưởng sâu sắc đối với sự phát triển tư duy, đạo đức, lối sống, hành vi... của trẻ em đó là thói quen đọc sách.

Trong xã hội hiện đại ngày nay, các bậc phụ huynh rất tích cực trong việc khuyến khích các em đọc sách. Đa số trẻ em hiện nay thường lựa chọn những cuốn truyện cười, đồ vui đặc biệt là truyện tranh để giải trí sau những giờ học căng thẳng. Đây cũng là một nguồn thông tin để tìm hiểu những kiến thức mới ngoài phương tiện là sách vở trong trường học. Sự bùng nổ mạnh mẽ của công nghệ thông tin, văn hóa nghe nhìn như hiện nay đã tác động không nhỏ tới thói quen đọc sách của trẻ. Không chỉ dừng lại ở những cuốn truyện, trẻ em ngày nay còn có thể dễ dàng tiếp cận với truyện tranh online bằng những thiết bị công nghệ khi có kết nối internet. Bên cạnh những yếu tố tích cực không thể phủ nhận thì truyện tranh cũng đem lại cho trẻ những tác động tiêu cực nhất định.

Truyện tranh được biết đến là một trong những giá trị văn hóa đặc trưng của quốc gia Nhật Bản hiện đại. Truyện tranh Nhật Bản đã có mặt ở nhiều nước trên thế giới và góp phần tạo nên “hiện tượng văn hóa Nhật Bản”. Tại Việt Nam, truyện tranh Nhật Bản đã ảnh hưởng mạnh mẽ tới nhiều thế hệ

trẻ trong suốt 20 năm trở lại đây. Với tính chất dễ đọc, dễ hiểu, hình ảnh bắt mắt, những câu chuyện thú vị, truyện tranh Nhật Bản đã tạo sức hút không thể cưỡng lại với trẻ em Việt Nam nói chung cũng như trẻ em trên địa bàn Hà Nội nói riêng.

Đã có rất nhiều những tác phẩm truyện tranh Nhật Bản mang lại những giá trị nhân văn, yếu tố giáo dục mang tính tích cực cho trẻ. Tuy nhiên hiện nay, truyện tranh Nhật Bản tại Việt Nam đang có hiện tượng bùng nổ tràn lan, mất kiểm soát, dẫn đến những ảnh hưởng tiêu cực tới trẻ khi có nhu cầu lựa chọn truyện tranh.

Vì những lí do trên, việc nghiên cứu “Tác động của truyện tranh Nhật Bản tới trẻ em” là một vấn đề có tính thực tiễn và ứng dụng cao.

2. TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

Truyện tranh là một khái niệm không mới, song việc nghiên cứu tác động của truyện tranh tới trẻ em lại là một vấn đề các nhà nghiên cứu, các nhà giáo dục học đang quan tâm. Truyện tranh Nhật Bản có điều kiện vào Việt Nam từ năm 1986. Tuy nhiên phải đến năm 1993 truyện tranh Nhật Bản thực sự đặt dấu ấn đối với công chúng Việt Nam với sự phát hành bộ truyện tranh Doraemon của NXB Kim Đồng. Các công trình nghiên cứu về tác động của truyện tranh Nhật Bản tới trẻ em có thể đề cập tới các đầu sách, các bài nghiên cứu tiêu biểu như:

“*Manga và sự ảnh hưởng đối với thiếu nhi Nhật Bản và Việt Nam*” của nhà nghiên cứu Lưu Thị Thu Thủy đăng trên website của Viện Hàn Lâm Khoa Học Xã Hội Việt Nam – Viện Nghiên Cứu Đông Bắc Á ngày 20/02/2012. Bài nghiên cứu này đã chỉ ra những thể loại cơ bản của truyện tranh Nhật Bản tại chính đất nước mặt trời mọc và tại Việt Nam. Cùng với đó tác giả đã bàn về ảnh hưởng của truyện tranh Nhật Bản tới thiếu nhi ở cả hai nước Việt Nam và Nhật Bản.

“Sự du nhập và ảnh hưởng của Manga ở Việt Nam hiện nay” của nhà nghiên cứu Hạ Thị Lan Thi đăng trên website của Viện Hàn Lâm Khoa Học Xã Hội Việt Nam – Viện Nghiên Cứu Đông Bắc Á ngày 14/03/2012. Lịch sử du nhập truyện tranh Nhật Bản vào Việt Nam đã được tác giả trình bày một cách khái quát, cùng với đó tác giả đã chỉ ra những ảnh hưởng tích cực và tiêu cực từ truyện tranh Nhật Bản, để cuối cùng đưa ra những ý kiến của tác giả về vấn đề truyện tranh Nhật Bản tại Việt Nam hiện nay.

“Tác động của ngôn ngữ trong truyện tranh tới hoạt động sử dụng ngôn ngữ của trẻ em hiện nay” của tiến sĩ Mai Thị Kim Thanh. Trong bài nghiên cứu này, tiến sĩ Mai Thị Kim Thanh đã chỉ ra những tác động tiêu cực của ngôn ngữ trong truyện tranh tới trẻ em hiện nay. Những cách hành văn, lối nói mang tính chất bạo lực, sự thiếu trong sáng trong về ngôn ngữ tiếng Việt của trẻ em hiện nay được tác giả nêu ra rất cụ thể. Bên cạnh đó, tác giả còn đưa ra một số giải pháp đối với các NXB trong việc góp phần làm hạn chế những tác động tiêu cực từ truyện tranh tới trẻ em.

“Các đặc trưng của truyện tranh Nhật Bản trong tương quan với truyện tranh Đông Á” của Phạm Phú Phong và Phan Tuấn Anh. Bài nghiên cứu đưa ra lịch sử hình thành, đặc điểm của truyện tranh Nhật Bản, cùng với đó là những biến đổi của truyện tranh Nhật Bản trải qua chiều dài lịch sử. Từ những phân tích về Manga Nhật Bản, bài nghiên cứu đã chỉ ra tầm ảnh hưởng cũng như tương tác giữa Manga Nhật Bản với truyện tranh của các nước Đông Á cụ thể là Hàn Quốc, Trung Quốc và Việt Nam.

“Japaness Prints in the Occident” của Ledoux, Louis Vernon xuất bản tại Tokyo năm 1941. Tiểu luận về ảnh hưởng văn hóa Nhật Bản trên các lĩnh vực văn hóa, văn học, mỹ thuật, lịch sử, luật pháp, chính trị, khoa học, triết học và tôn giáo của các nước phương Tây. Bài viết nằm trong loạt sách khảo

cứu về văn hóa Nhật Bản do Hội liên lạc văn hóa quốc tế của Nhật Bản tổ chức nhân kỉ niệm 2600 năm Đế chế Nhật Bản.

“*Pictorial propaganda in Japanese comic art*” của Rei Okamoto. Đây là cuốn sách giới thiệu những bức tranh về mình và người khác trong các tờ báo, phim hoạt hình hay những rơi quảng cáo cho truyện tranh Nhật Bản. Lịch sử phát triển của truyện tranh và những tìm hiểu về các loại hình tạp chí quảng cáo tranh vẽ cho truyện tranh Nhật Bản.

Ngoài ra còn rất nhiều các bài nghiên cứu khác. Tuy nhiên cho tới nay vẫn chưa có bài nghiên cứu chuyên sâu nào thực sự nghiên cứu về vấn đề tác động của truyện tranh Nhật Bản tới trẻ em, khảo sát đối tượng là trẻ em tại địa bàn Hà Nội.

3. MỤC ĐÍCH VÀ NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU CỦA ĐỀ TÀI

3.1. Mục đích nghiên cứu của đề tài

Mục đích của đề tài là làm rõ những tác động tích cực cũng như hạn chế của truyện tranh Nhật Bản đối với trẻ em hiện nay, từ đó định hướng cho trẻ lựa chọn truyện tranh phù hợp cũng như định hướng văn hóa đọc một cách đúng đắn nhằm hình thành lên một thói quen tốt trong sự phát triển của trẻ.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu của đề tài

Để giải quyết những mục đích trên đề tài cần giải quyết những nhiệm vụ sau:

Thứ nhất: Đề tài đưa ra những vấn đề lí luận chung về truyện tranh và khái quát những vấn đề cơ bản về truyện tranh Nhật Bản.

Thứ hai: Đề tài khảo sát thực trạng sử dụng và ảnh hưởng của truyện tranh Nhật Bản tới trẻ em ở Hà Nội hiện nay.

Thứ ba: Trên cơ sở đó, đề tài nhận định và đưa ra giải pháp đối với những tác động từ truyện tranh Nhật Bản tới trẻ em Hà Nội hiện nay.

4. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI

4.1. Đối tượng nghiên cứu của đề tài

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là tác động của truyện tranh Nhật Bản tới trẻ em.

4.2. Phạm vi nghiên cứu của đề tài

- *Về không gian*: đề tài khảo sát tại 3 địa điểm:

+ Địa điểm thứ nhất là trường trung học phổ thông Việt Đức tại đường Lý Thường Kiệt – Hoàn Kiếm – Hà Nội: Đây là một ngôi trường có chất lượng đào tạo rất tốt. Trường trung học phổ thông Việt Đức luôn tạo điều kiện cho học sinh tham gia các câu lạc bộ nhằm trau dồi thêm các kỹ năng ngoài các giờ học trên lớp. Câu lạc bộ văn hóa Việt – Nhật của trường ra đời là nơi tập hợp những học sinh đam mê với văn hóa Nhật Bản nói chung và Manga Nhật Bản nói riêng.

+ Trường trung học cơ sở Lý Thường Kiệt tại đường Nguyễn Khuyến – Đống Đa – Hà Nội: là một trong những ngôi trường đưa tiếng Nhật vào giảng dạy đầu tiên tại Hà Nội, trường trung học cơ sở Lý Thường Kiệt là một môi trường giao lưu văn hóa Việt Nhật rất tốt đối với các học sinh theo học tiếng Nhật tại đây cũng như các học sinh yêu thích văn hóa Nhật Bản, Manga Nhật Bản trong trường.

+ Trường tiểu học Cát Linh tại đường Cát Linh – Đống Đa – Hà Nội: Theo chúng tôi khảo sát, trên địa bàn Hà Nội hiện nay chưa có trường tiểu học nào có các câu lạc bộ văn hóa Việt – Nhật. Vì vậy chúng tôi chọn trường tiểu học Cát Linh một cách ngẫu nhiên để lấy mẫu đại diện cho lứa tuổi học sinh tiểu học.

- *Về thời gian*: Đề tài nghiên cứu trong giai đoạn hiện nay, cụ thể là từ năm 1993 khi Nhà xuất bản Kim Đồng và công ty xuất bản Shogakukan, cùng

ông Fujiko Fujio – tác giả bộ truyện tranh Doraemon cùng kí kết về việc dịch và xuất bản bộ truyện này tại Việt Nam.

5. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Đề tài kết hợp nhiều phương pháp nghiên cứu như:

- Các phương pháp của xã hội học:

+ Chúng tôi xây dựng bảng hỏi điều tra xã hội học. Qua hệ thống câu hỏi này, chúng tôi thu thập số liệu về những thông tin có liên quan trực tiếp tới nội dung đề tài.

+ Bên cạnh đó, chúng tôi tiến hành phương pháp phỏng vấn sâu đối với một số đối tượng như Nguyễn Hoàng Phương Linh học sinh lớp 5 trường tiểu học Cát Linh, cô Đặng Mai Phương – giáo viên trường tiểu học Cát Linh, Đỗ Việt Anh – học sinh lớp 9 trường THCS Lý Thường Kiệt, Lê Ngân Hà học sinh lớp 12 trường THPT Việt Đức... Cùng với đó, các phương pháp quan sát, tham dự... sẽ đưa ra cái nhìn chung bao quát về toàn bộ đối tượng nghiên cứu, những tác động của truyện tranh Nhật Bản tới trẻ em.

- Chúng tôi áp dụng kết hợp nhiều phương pháp khác nhau của văn bản học như phân tích, tổng hợp, so sánh, hệ thống... khi nghiên cứu về sự thay đổi trong hành vi, suy nghĩ, ngôn ngữ... của trẻ dưới tác động của truyện tranh Nhật Bản.

6. Ý NGHĨA LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN

Những kết quả nghiên cứu của đề tài góp phần nâng cao nhận thức về vấn đề tác động của truyện tranh Nhật Bản và những giá trị của nó đối với trẻ em nay.

Góp phần làm rõ cơ sở khoa học cho vai trò của văn hóa đọc đặc biệt là truyện tranh Nhật Bản trong việc hình thành thói quen đọc của trẻ.

7. BỐ CỤC CỦA KHÓA LUẬN

Ngoài phần Mở đầu, Mục lục, Tài liệu tham khảo, Phụ lục, Nội dung của đề tài bao gồm 3 chương:

Chương 1: Những vấn đề lí luận chung về truyện tranh và khái quát truyện tranh Nhật Bản

Chương 2: Thực trạng sử dụng và ảnh hưởng của truyện tranh Nhật Bản tới trẻ em ở Hà Nội hiện nay

Chương 3: Nhận định và giải pháp đối với những tác động từ truyện tranh Nhật Bản tới trẻ em Hà Nội hiện nay

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thế Công (2013), “Văn hóa giải thích cho con” , NXB Giáo Dục.
2. Nguyễn Hạnh (2007), “Xây dựng nhân vật trong truyện tranh”, NXB Văn Hóa Sài Gòn.
3. Ledoux, Louis Vernon (1941) “*Japaness Prints in the Occident*”, NXB tại Tokyo.
4. Nguyễn Tiên Lực tuyển chọn (2012), “Nhật Bản và Việt Nam: phong trào văn minh hoá cuối thế kỉ XIX đầu thế kỉ XX”, NXB Giáo dục.
5. Mayumi Oka (2009), “Giáo trình tiếng Nhật Tobira”, nơi xuất bản Nhật Bản.
6. Phan Ngọc (2004), “ *Bản sắc văn hóa Việt Nam*”, Nxb. Văn hóa thông tin.
7. Rei Okamoto (1998), “*Pictoprial propaganda in Japanese comic art*”, nơi xuất bản UMI Dissertation services.
8. Phạm Phú Phong và Phan Tuấn Anh. “*Các đặc trưng của truyện tranh Nhật Bản trong tương quan với truyện tranh Đông Á*”.
9. Trần Thị Qua dịch (1997), “Những cơ sở tâm lí học sư phạm”, NXB Thành phố Hồ Chí Minh
10. Giang Quân (2006), “*Giáo dục nhân cách cho tuổi trẻ*”, NXB Tư Pháp.
11. Phạm Hà Sơn (2007), “*Những phương pháp giáo dục hiệu quả nhất trên thế giới*”, NXB Hà Nội.
12. Mai Thị Kim Thanh “*Tác động của ngôn ngữ trong truyện tranh tới hoạt động sử dụng ngôn ngữ của trẻ em hiện nay*”.

13. Hạ Thị Lan Thi (2012) “*Sự du nhập và ảnh hưởng của Manga ở Việt Nam hiện nay*”.

14. Lưu Thị Thu Thủy (2012), “*Manga và sự ảnh hưởng đối với thiếu nhi Nhật Bản và Việt Nam*”.

15. “*Từ điển tiếng Việt*” (2007), NXB Đà Nẵng.

16. Nguyễn Quang Uẩn (2007), “*Tâm lí học đại cương*”, NXB Đại học sư phạm.

17. Một số website:

17.1. <http://baogiaoduc.edu.vn/>

17.2. <http://chungta.com>

17.3. <http://danviet.vn/>

17.4. <http://khoavanhoc-ngonngu.edu.vn/>

17.5. <http://nxbkimdong.com.vn/>

17.6. <http://tuoitre.vn/>

17.7. <http://vanhoanhat.com/>

17.8. <http://vietbao.vn/>

17.9. <http://www.inas.gov.vn/>

17.10. <http://www.nguoiduatin.vn/>

17.11. <http://www.phanthi.vn/>

17.12. <http://www.tinmoi.vn/>

17.13. <http://www.tuoitho.net/>

17.14. <http://www.vysajp.org/>